

Sygn. akt II UK 330/18

POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku J. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 21 stycznia 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 3 lipca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 3 lipca 2018 r. oddalił apelację wnioskodawcy J. G. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 7 marca 2018 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. z dnia 26 lipca 2017 r., wydanej na podstawie art. 46 i art. 32 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna) oraz art. 88 ust. 1 i 2a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 967, dalej jako Karta Nauczyciela), którą odmówiono wnioskodawcy prawa do emerytury w wieku obniżonym bowiem nie wykazał wymaganych 20 lat stażu pracy nauczycielskiej.

W wyrokach Sądów *meriti* przyjęto, że wnioskodawca nie spełnił warunków z art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, ponieważ nie legitymuje się 20-letnim stażem pracy w szczególnym charakterze. Wnioskodawca pracował jako nauczyciel w okresie od dnia 1 września 1988 r. do dnia 31 lipca 1992 r. (Szkoła Podstawowa w O.) i od dnia 1 sierpnia 1992 r. do dnia 30 czerwca 2017 r. (Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w L.). Przyjmując nieprzerwany okres pracy w szczególnym charakterze od dnia 1 września 1988 r. do dnia 1 lipca 2004 r. (data wejścia w życie art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej), wnioskodawca nie spełnił do tej daty warunku posiadania 20 lat pracy nauczycielskiej łącznie z okresami niezdolności do pracy spowodowanymi chorobą, przypadającymi po dniu 14 listopada 1991 r. (okres ten wynosi 15 lat i 10 miesięcy). Tym samym, do oceny jego uprawnień do emerytury określonej w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela ma zastosowanie art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej nakazujący wyłączenie z okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze okresów, za które wnioskodawca pobrał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Z niekwestionowanych ustaleń faktycznych wynika, że w okresie pracy nauczycielskiej wnioskodawca przebywał na zwolnieniach lekarskich wykazanych przez pracodawcę w zaświadczeniach o zatrudnieniu i wynagrodzeniu. Wyłączenie tych okresów ze stażu pracy w szczególnym charakterze powoduje, że wnioskodawca na dzień 31 grudnia 2008 r. nie legitymuje się 20-letnim okresem pracy nauczycielskiej bowiem wykazał jedynie 19 lat, 6 miesięcy i 9 dni. Natomiast samo wykazanie 30-letniego okresu zatrudnienia nie jest wystarczające do przyznania emerytury określonej w art. 88 ust. 1 i ust. 2a Karty Nauczyciela.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenia co do istoty sprawy przez przyznanie mu prawa do emerytury od dnia 1 lipca 2007 r. oraz zasądzenia od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania za obie instancje oraz postępowanie kasacyjne, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu wraz z rozstrzygnięciem o kosztach dotychczasowego postępowania, w tym kosztach zastępstwa prawnego za drugą instancję oraz kosztach postępowania przed Sądem Najwyższym.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego, a to: 1) art. 32 ust. 1a pkt 1 w związku z art. 32 ust. 3 pkt 5 ustawy emerytalnej w związku z art. 88 ust. 1 i 2a Karty Nauczyciela, przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie prowadzące do przyjęcia, że przy rozpatrywaniu wniosku skarżącego o prawo do emerytury, przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach należy wyłączyć okresy, za które pobierał on po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, podczas gdy należało okresy te uwzględnić w całości; 2) § 2, § 4 ust. 1 w związku z § 15 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43, dalej jako rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r.), przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na niewłaściwym uznaniu, że skarżący składając wniosek o przyznanie emerytury podlegał przepisom tego rozporządzenia, stanowiącego normę wykonawczą i stosowaną w odniesieniu do ustawy emerytalnej, podczas gdy wniosek o przyznanie emerytury bez względu na wiek powinien być rozpoznany jedynie na podstawie przepisu szczególnego, tj. art. 88 ust. 1 w związku z ust. 2a Karty Nauczyciela; 3) art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela w związku z art. § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe uznanie, że treść tych norm prawnych operujących pojęciem „wykonywania pracy” oraz definiujących jak należy rozumieć okresy pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, prowadzi do wniosku, że dotyczy ona tylko okresów, w których praca była faktycznie wykonywana na rzecz pracodawcy, w sytuacji kiedy prawidłowa wykładnia tego przepisu winna doprowadzić do uznania, iż wykonywanie pracy nauczyciela w szczególnym charakterze jest powiązane i równoznaczne wyłącznie z zatrudnieniem na określonych stanowiskach pracy pedagogicznej, uznawanej z pracą w szczególnym charakterze.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przesłanki wymienione w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., tj.:

1) występowanie istotnego zagadnienia prawnego, tj. czy ustalając okres wykonywania pracy w szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 88 ust. 1 i

ust. 2a Karty Nauczyciela należy uwzględnić art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej, co skutkuje tym, że przy jego obliczaniu nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa?;

2) potrzebę dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, w szczególności art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela oraz art. 32 ustawy emerytalnej;

3) oczywiste uzasadnienie skargi z uwagi na wskazane w skardze naruszenie prawa materialnego, potwierdzające zasadność zarzutów stawianych rozstrzygnięciu Sądu Apelacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie ma uzasadnienia. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) i oczywistego uzasadnienia skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa, za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji

wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841).

W sytuacji, gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Mając powyższe na uwadze zauważyć należy, że kwestie przedstawione w skardze w ramach dwóch pierwszych przesłanek przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), sprowadzają się w istocie do rzekomej potrzeby rozstrzygnięcia problemu, czy okresy niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa podlegają zaliczeniu do 20-letniego okresu wykonywania pracy w szczególnym charakterze także wówczas, gdy warunki niezbędne do nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej nie zostały spełnione do dnia 1 lipca 2004 r., kiedy to wszedł w życie art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej. Tymczasem przedstawiona w ramach obu tych przesłanek kwestia została wyjaśniona w judykaturze Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 3 lutego 2010 r., I UK 250/09 (LEX nr 585726), Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, zgodnie z którym w stanie prawnym obowiązującym od dnia 1 lipca 2004 r. przy ustalaniu nauczycielskiego stażu zatrudnienia dla celów zweryfikowania nauczycielskich uprawnień emerytalnych przez nauczycieli, którzy do tego dnia nie spełnili

warunków wymaganych do nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej, nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy nauczycielskiej, za które nauczyciel po dniu 14 listopada 1991 r. otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy emerytalnej w związku z art. 86 i 88 ust. 1 Karty Nauczyciela). Pogląd o tym, że obowiązujący od dnia 1 lipca 2004 r. przepis art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej nie ma zastosowania do nauczyciela, który przed tym dniem spełnił wszystkie warunki określone w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, nawet jeżeli wniosek o emeryturę złożył po tej dacie, ale ma zastosowanie do nauczyciela, który przed tym dniem nie spełnił wszystkich warunków określonych w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, jest przyjmowany w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego w sposób ugruntowany (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 stycznia 2008 r., I UK 204/07 OSNP 2009 nr 7-8 poz. 106; z dnia 8 lipca 2008 r., I UK 400/07, LEX nr 590316; z dnia 6 listopada 2008 r., I UK 105/08 OSNP 2010 nr 9-10, poz. 125; z dnia 5 lutego 2009 r., II UK 185/08, LEX nr 725047; z dnia 9 sierpnia 2011 r., I UK 82/11, LEX nr 1102995). W wyroku z dnia 9 sierpnia 2011 r., I UK 82/11, Sąd Najwyższy podzielił pogląd wyrażony we wcześniejszych wyrokach z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07 (OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328, OSP 2009 nr 10, poz. 111 z glosą K. Stopki) i z dnia 21 maja 2009 r., II UK 370/08 (OSNP 2011 nr 1, poz. 20), zgodnie z którym zastosowanie art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy emerytalnej do osób, które przed dniem 1 lipca 2004 r. nie spełniły wszystkich warunków nabycia prawa do wcześniejszej emerytury dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nie narusza konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej. Stanowisko to zostało także potwierdzone w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, który wyrokiem z dnia 10 lipca 2008 r., K 33/06 (OTK ZU 2008/6A, poz. 106, Dz.U. z 2008 r. Nr 131, poz. 837), przyjął, że art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej jest zgodny z art. 2 i art. 32 Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny potwierdził odmienną sytuację prawną osób, które nabyły uprawnienia do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 32 ustawy emerytalnej przed 1 lipca 2004 r., od sytuacji osób, które nabyły uprawnienia po dniu 1 lipca 2004 r. W ocenie Trybunału, organy rentowe, orzekając w stosunku do tych osób muszą kierować się nowymi zasadami, czyli nie

zaliczać im okresu choroby i macierzyństwa do okresu zatrudnienia, od którego zależy wcześniejsza emerytura, pomimo tego, że okres ten przypadał przed wejściem w życie nowelizacji, albowiem samo uprawnienie do nabycia wcześniejszej emerytury powstało już po zmianie przepisów. Istotne znaczenie ma, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych warunki nabycia prawa do wcześniejszej emerytury muszą być spełnione łącznie w chwili wydania decyzji przez organ rentowy. Osoby, które nie spełniają wszystkich warunków nabycia prawa do emerytury, muszą liczyć się z mniejszą gwarancją stabilności prawa w tym zakresie. Stanowisko to podtrzymał Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu postanowienia z dnia 20 października 2008 r., K 21/07 (OTK ZU 2008/8A, poz. 149), w którym umorzył postępowanie - ze względu na zbędność wydania wyroku - w sprawie o zbadanie zgodności art. 1 pkt 16 w związku z art. 26 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy emerytalnej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1264) w zakresie, w jakim z mocą wsteczną uniemożliwia uwzględnienie przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa przypadające w okresie od dnia 15 listopada 1991 r. do dnia 30 czerwca 2004 r., z art. 2 Konstytucji RP. Konkludując, obowiązujący od dnia 1 lipca 2004 r. przepis art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej nie ma zastosowania do nauczyciela, który przed tym dniem spełnił wszystkie warunki określone w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, nawet jeżeli wniosek o emeryturę złożył po tej dacie, ale ma zastosowanie do nauczyciela, który przed tym dniem nie spełnił wszystkich warunków określonych w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela.

Skarga kasacyjna nie nadawała się do przyjęcia także w oparciu o powołaną przez skarżącego przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Skarżący powołując się oczywistą zasadność skargi musi bowiem wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa

materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2016 r., II UK 292/15, LEX nr 2026233). Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171), a o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860 czy z dnia 18 maja 2018 r., V CSK 654/17, LEX nr 2500530).

Wniesiona skarga kasacyjna, wobec braku wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałoby być oczywiste, nie spełnia wymienionych wyżej warunków.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.